

בצל

סימן יח-ט

החכמה

כז

מוקנה (אות ח' ט') עיי' בפנים. — ג) מותר להסיר נשנת קורי עכביש מקירות הבית וכן התקרה עיי' טלטול כלומר ד' (אות ח').

בדריש וברכת כפיים וכו' וינא יצו' שבת ה' תשמ"א

סימן יח

דין קבורה בארץ ישראל, בירושלים ובשאר ערי הארץ

ע"ד מי שבר בחו"ל ורצה לקנות לו קבר בארץ ישראל על דעת שאחר אריכות ימיו ושחיתו יובילו ארצו לקבורה שם. אבל יען מקומות קבורה נבתי קבורות של התרדים בירושלים עולה לטכוס רב, ייחד לקנות מקום לו קבר באחד מאשר ישובי הארץ, ששם מחיר קבר עולה נפשות הרבה. ברם קודם שיעשה מעשה רצונו לדעת, אם כל ארץ ישראל שזה נמטלה לענין קבורה, או שיש מעלה וחועלת לנפש המת אם הוא קבור בירושלים, שחסן קן לא ידקדק למעט בהוצאות ויקנה לו קבר בירושלים זח"ש.

א) לענ"ד צ"ד בודאי יש מעלה לקבורה בירושלים כלפי קבורה נכסח ישובי הארץ. ראי' לדבר לענ"ד מהא דליתא (בחוונות ק"ח א.), דבה ור' יוסף דלמרו מרייחו כשרין בשאר א"י קולטמן כשרין שנשאר ארצות בכל קולטמן. ומסין בגמרא, לענין קבורה איתמה. ופרש"י (ד"ה אלא לענין קבורה) של בכל מוליכין אריותיהן ליקבר בא"י וכל שאר ארצות היחוקים מא"י וקרובים לנבל קבורים נכבלי שיש שם וכות מורה ע"כ. מנזאר כי יש חועלת לקבורה במקום שיש וכות מורה, והיינו במקום ישיבות הקבועין לעסוק בחורה, וממילא שאין וכות כו' להקבורים ישובי הארץ שאינם מקום חורה.

ג) אבל יש לעיין שהרי אמרו, כשרין שנשאר ארצות "בבל קולטמן", היינו מקומות החורה שנכבלי דלתי' מי קבע גבולות מדינת בבל, ואפוא אם נזמן מן המינים היו מתחופפים שטחים למדינת בבל כל הימה וכות החורה משתרגעם עם עליהם, ועיי' קידושין (ע"א:) פליגי אמוראי עד היכן בבל ע"ש, א"ו דבבל קולטמן דקאמר היינו מקומות החורה שנכבלי. — וכעין דליתא (עירובין מ"ה). אר"ג ובבל כעיר הסמוכה לספר דמאי ותרומתה נהרדעא ע"כ ע"ש. הרי דר"ג בבל סתמה קאמר, ומפרש לה ל"ה וכוונתו אכולא בבל רע על עיר נהרדעא. ונראה דשם הולכתי לפרס דהיינו נהרדעא, לפי שבודאי היא נכבלי עוד עירות של בני הגולה סמוכות לישובי נכרים מזד אחד (עיי' פרש"י שם), אלא שלא היו

הגם למש"כ הב"ח (שם ד"ה ט"ט) דלקנת טיט שברגלו כמותל ניה דל"ה רק בנין מוקנה מ"מ ראי' לאוסרו ע"כ פ מדרגתן משום דמני לננין, ולא החירו רבא רחמ' משום דמירא ביהולך יתך והיטוי מאערו, ומשום גערא גערא החירו אפי' מאלכה שאילג"ג וה"ה גערא אחרינה ומשו"ה חולק על הרמ"א שחמיר גס לקנת טיט שנמטלו, דנהו כיון דליכא גערא אסור ע"ש ובפרמ"ג (שם א"א סק"י א.). — ומ"ג הם הוא איתו אסור במקום דליכא גערא רחמ' הכא דמני לננין כמפורש בדבריו, משא"כ בקורי עכביש שאינו דומה לננין כלל בודאי שאין בהם רחמי משום סותר אפי' מדרגתן ובפרט כשהוא סותר שלט ע"מ לננות כנגדו.

ו) ועיי' מג"א (פי' שט"ו סק"ב) במש"כ, וי"ל פשוט דמותר לתלות בשנת סדנים המזויירים לגוי אשכ"ז שקבועים שם כיון שאין עשוי שם למחלה עכ"ל. וכן במג"א (שם סק"י ח) במש"כ, דשאני הבה דמתחין לעשות מחלה משא"כ החס ע"ש. וקורא עכביש דנ"ד עדיף טפי, דלא וזו בלבד שאינו למחלה ולא נעשה כטובה כלל אלא אדרבה כל שעה דעמו להסירי ושלט ע"מ לננות, בודאי שיש להחיר יש להארץ בזה עוד ממה מקומות אבל אין צורך כי הדבר פשוט ונדור.

ז) ומה שזיין בפיסה לנל שם לפרש"י מש"ל וי' נראה דכוונתו למש"כ שם פסוק כ"ח, שממית בידים חמשה, ופרש"י בידה היא אוחות ומתדבקת בכותלים ע"כ, וראייתו דהשיבא דבוק כמותלים. — מ"מ אין נכון לומר, שנודאי איתו דבוק יותר מדבילה שמינה (אות ב') ומעפר וטיט (אות ב' ג') וגם בהם לא שייך בנין כמנזאר מכש"כ קורי עכביש שאין דרך בנין בו ואדרבה עומד כל שעה להיות הוסר משם וכמ"ש.

ח) ברם בודאי דשיין לאסור הסרת קורי העכביש מתקרת הבית משום טלטול מוקנה כמנזאר בנזיר וקציעה שהעמקתי לעיל (אות א') שנודאי לא הוכנו לטלטול, על כן צריך להסירם כלאחר ד כנשו"ע א"ח (פי' ש"ח סעי' ט'). שהרי בודאי לא הוכנו לשם צורך ובפרט נגד"ד של הבנייה האשה בהם רק ביום השבת.

ואמנם הי' מקום לומר דדוקא בך דין שצ"ח שהוא ממשכי את קורי העכביש להשתמש בהם לתמו על מכוון ס"ל להרוס וקציעה שאסור לטלטלו משום מוקנה אם לא היינו מצעור יום, משא"כ קורי עכביש דנ"ד שאינו ממשכיו אדרבה רצונו לנצרו, ובפרט בזמנינו שאין דרך להשתמש בו כלל, הי' מקום לומר שאינו חל לאסור מוקנה עליו דכיון שאין לו ערך ותשויכות כלל כטייל הוא ממילא. עיי' פ' קזות השלחן (פי' קט"ו) בנדר השלחן שם (אות י') דלא שייך לאסור מוקנה אלא בנדר שראוי לאיזה חשמים עכ"פ ואפי' נלק הערך, כקיסוס לחאזן בו שזינו ועפער לכסות בו רוק, אבל דבר שאינו ראוי לנלוס כגון נזוח דקות מאד שכמעט אין בהם ממש נעלי הם ממילא ע"ש. מ"מ למעשה נראה שאין להקל בנדר"ד אלא להסירם כלאחר ד' ומש"כ.

העולה להלכה: א) קורי עכביש הידוקים בקירות או בתקרת הבית, אין בהם רחמי משום נשנת משום חולש דבר מחיבורו לא מה"מ ואף לא מדרגתן (אות ב' ג'). — קורי עכביש שלא הינם מצעור יום אסורים בטלטול משום

כח

בצל

סימן יט-כ

החכמה

שיעמיקו דברי י"א הגי' להורג מקריאת כחב שפ"ג הקבר. ואשיב בקורה כמיסמ הפנאי כס"ד.

א) באל"י רבה (פי' רבי' סעי' י') כי ח"ל כי בלקוטיס סוף מענה לשון, הקורא כחב שפ"ג המנצה קשה לשכחה וי"ל אהנה רבה עד אהנה ומסוגל מאוד לשכחה עכ"ל ונראה שט"ם הוא וי"ל עד באהנה. — עכ"פ מנזאר שיש להקפיד וכן ראיתי טהגין.

ג) ראולם כהשקפה רחוקה נראה מוכח מנוף הכרייחא שאין קפידה רק בקורא כחב שפ"ג הקבר כמו פיו. שהרי קאמר, עשרה דברים קשים ללימוד וכו' וע"כ כוונת התנא ללמדנו שעל האדם להורג מעשרה דברים אלו. ממה דקאמר וי"א אף הקורא כחב שפ"ג הקבר, רצונו להורות שעל האדם להורג מלקרמו. ממה שנלמא אם כוונת התנא לומר דקורא כחב שפ"ג הקבר כפיו קשה ללימוד ועל כן יש להורג מזה, שפיר. אבל אם הכוונה שגם בקורא צרי' ובהרור קשה ללימוד ויש להורג אפילו מקריאה כו', א"כ קשה מה חועלת יש נכחיית איזה דבר על המנצה ולמה כותבין אותה בכלל מאחר וראוי להורג מלקרמו אפי' צרי' בעלמא. ודחוק לומר שכותבין אותה בשביל שיקראוהו נשים דל"ש כהו קישוי לימוד. א"ו שאין קפידה רק בקריאה כהו, וכותבין דברים על המנצה להודיעם להקורא אותם ברא' ובהרור.

ג) ברם למש"כ כפי' נגיד ומזה דדוקא כחב שפ"ג המנצה באותיות בולטות קשה ללימוד, י"ל דגם בקריאה צהרורו איכא קפידה, וזה התנא להשמיענו שיש להורג מזה, ויבחנו על המנצה רק כחב שקוע. — אבל חסר לזה כל רמז בש"ס.

ד) ראעתיק בזה אח אשך כחבד אמי בקווערפי על מש"כ הרמ"א (פי' ש"ח א"ו) וי"א (פי' ש"ח א') שנלמצי של מרחק מותר להרהר בדברי תורה ע"כ. — ונלענ"ד כס"ד דה"ה כשאלת עומד חוץ למרחק וקורא שם בספר, שמוגור לזה העומד בלמצי של מרחק להקפיד ולהרהר לביני הדברים שהוא שומע. אבל אסור לו להסתכל בספר ולהרהר בדברים שהוא מסתכל בהם, בין שהספר הוא אמו בלמצי של המרחק ובין שהספר הוא חוץ למרחק והוא מסתכל בו דרך הפסח או החלון.

ה) ראי' לדבר לענ"ד מהא דליתא (שנת ק"ג). ממנזא חפץך ודבר דבר, דיבור אסור בהרור מותר, וכו"ה בשו"ע א"ח (פי' ש"ו סעי' ח'). ואפי"ה מנזאר בשו"ע (פי' ש"ו סעי' י"ג כהנה) דשערי הדיעות דהיינו שטרי חובות ותשונות אפי' לעיין בהם בלא קריאה אסור ע"כ. וכי"כ בשו"ע שם (סעי' י"ג) שטרי חובות ותשונות ואגרות של שאלת שלום אסור לקרואם אפי' לעיין בהם בלא קריאה אסור. וכי' עלה בלבושי שרד שם, ואפי"ג דהרור מותר, מ"מ א"א שלא יתא' ויחן בהם דברים לכן גם ההרור אסור ע"כ ע"ש.

ברם בשו"ע הרב (פי' ש"ו סעי' י"א) כותב, שטרי הדיעות וכו' אסור לקרואם בשבת וכו' ואפי" לעיין בהם בלא קריאה אסור, ולא אמרו דיבור אסור בהרור מותר אלא כשאין הדבר ניכר שמהרהר בתפלים האסורים אבל כן עיכר לכל שמהרהר בתפלים

קרויט ליבוי הנכרים כמו נהרדעא. לזה מסין שם דדוקא נהרדעא משיב כעיר הסמוכה לספר ולא שאר עירות של"ה סמוכות לישובי הנכרים כל ק"ל. לכן נראה דכוונתו (ק"ח), שמקומות החורה שנכבלי היו ידועים ולא הולך לבאר כי מה שאמר בכל קולטמן היינו נהרדעא, פומנדיחא וכו'.

ד) לכן נהי דלפני קבורה שנח"ל יש מעליחא לקבורה בכל מקום בא"י משום קדושת א"י ודקאמר, כשרים שנכבלי א"י קולטמן, ולא נקברו נכבלי אשכ"ז שהיתה שם וכות החורה, לפי שנא"י היו מרייחו, וכות החורה וקדושת א"י, מ"מ הקבורה בא"י במקומות שיש בהם וכות החורה עדיפא מקבורה בשאר מקומות בא"י — ועיי' במעלות הקבורה בא"י באורך כפי' ארמות חיים לרבינו מהר"א הכהן מלובלין (ח"ב סי' ע"ג). ועיי' שו"ת הריב"א (ת"א סי' קנ"ה) דגם נקבר מחילה בחו"ל יש מעלה להעלותו לא"י אפילו אחר יצי"ת.

ה) וירושלים שיש בה וכות החורה ויש גם קדושה ימירה כבמתני' (כלים פ"א מ"ח), לפנים מן החומה מקודש מהם, אולי יש בה חועלת ימירה לקבורת המת יותר מאשר בשאר מקומות חורה באב"י. — ואף שאין קוצרין בחוץ העיר אפי' בשאר עירות ודכותן (כ"ב כ"ה רע"א) מרחיקין הקבורות מן העיר חמשים אמה, וזמן לעיר הלוא לא היתה קדושה ימירה לירושלים מספנד דקבורת השייכות לעיר כהעיר דמי, שהרי גם הישיבות נכבלי היו בחוץ העיר ואפי"ה היתה וכות חורה במקומות קבורה שהיו שייכים אלי'.

ו) ואפשר שנמקום שהיו ישיבות קטנות מןן הקודם אף שחלו נחטלו כבר, נשארה עדיין וכות החורה במקומות ההם. — ומ"מ נראה כי הקבורה במקומות החורה של עכשיו ומש"כ ירושלים עדיפי משאר מקומות שנא"י.

העולה להלכה: א) יש מעלה לקבורה בכל ארץ ישראל כלפי קבורה בחו"ל (אות א'). — ג) אפילו נקבר כבר בחו"ל, יש מעלה להעלותו לא"י ואפילו אחר י"ב חודש (אות ד'). — ג) יש מעלה לקבורה במקומות חורה שנא"י ומש"כ בירושלים כלפי קבורה בשאר ישובי הארץ (אות ד' ה').

סימן כ

דין קריאת כחב שפ"ג המצבה בהרדור בל"בד. — קריאת הכתב קודם שהועמדה המצבה על הקבר ודאחור שהוסרה ממנו — דין ההרור בתוך ספר באמצעי של ברחין

לשאלת מע"כ ידדי וכו' נקשר להמנזאר גמ' (הריוח י"ג): עשרה דברים קשים ללימוד וכו' וי"א אף הקורא כחב

שפ"ג הקבר ע"כ, ומספק"ל למע"כ נר"ו לאיזה קורא המבטו חו"ל בלמצי, אף הקורא כחב שפ"ג הקבר, אם למורא כפיו דוקא או ה"ה גם לקורא צהרור. — עוד שאל אם כבלי קיי"ל היא אלו כי לא מלא מנזאר לא בשו"ע ולא בפרי פוסקים הראשונים